

ARABISK FORÅR SLÅR RØDDER

Tunesiens valg til grundlovgivende forsamling 23. oktober blev – i det store hele – en succes, konkluderede 180 EU-observatører, blandt dem Niels Boel.

Af: Niels Boel

Det var et bevægende syn i det spæde morgenslys. Mændene i deres kjortelagtige *cachabia* eller i grå veste og kvinderne med frit udslået hår eller slør. Alle stillede de sig forventningsfulde op i lange køer. Her stod det så i tysthed, folket, gennem årtier misregeret og mishandlet. Nu endelig – efter 75 års fransk kolonistyre og to diktaturer på henholdsvis 31 og 24 år – havde det ordet. I det daglige hovedbrud om valgparagraffer, valgsteder og stemmesedler kunne man ellers som observatør næsten glemme, hvad vores tilstedeværelse i denne afkrog af Tunesien egentlig handlede om.

Fire uger tidligere var fire danske valgobservatører fløjet sydpå. Ned over Alperne, Korsika og Sardinien. Snart glimtede Tunis' hvide bygninger om kap med brændende sol og algeblåt hav.

Forventede man arabisk revolutionsstemning, var man et par postgange for sent på den. De tumultariske oprørsdage var passé. Der var fortsat pansrede mandskabsvogne og pigtråd foran Indenrigsministeriet, præsidentpaladset og den franske ambassade. Men den revolutionære gnist var afløst af

nøgtern afventning. Valget var blevet udskudt fra juli til oktober. Landet regeredes af en overgangsregering under ledelse af 85-årige Béji Caïd Essebsi, som var hentet tilbage på scenen, idet han havde været indenrigsminister under uafhængighedshelten Bourguiba tilbage i 1960'erne.

Sammen med en hollandsk kollega blev jeg udstationeret i bjergregionen El Kef ved grænsen til Algeriet. Tegnene på valgkamp var sporadiske. Hele regionen holdt vejret: Hvem havde egentlig magten? Sad det gamle diktators folk stadig og trak i trådene? Valgkredsens vælgere skulle vælge seks kandidater fra 44 kandidatlistes.

I ugentlige rapporter beskrev vi det politiske klima. Det stod klart, at valget ikke, som mange troede i Vesten, var et opgør mellem islamister og verdslige. For mange tunesere handlede valget om det endegyldige brud med et bestialsk diktatur, dets korrupsion og menneskerettighedskrænkelser. Om at få gang i økonomien og mindske den store arbejdsløshed og ulighed. Her fremstod det islamiske parti Ennahdha med sin velsmurte partimaskine og mangeårige modstand mod diktaturet for mange som det oplagte valg.

Rod i kalenderen

Som observatører fulgte vi den lokale valgkommissions arbejde tæt. Vælgerne skulle registreres, valgsteder annonceres, valgtilfordnede udvælges, de politiske partiers repræsentanter ved valghandlingen akkrediteres, og de offentlige tilskud til partierne udbetales. Ingen af fristerne blev overholdt. Måske ikke mærkeligt, når nu Tunesien aldrig havde haft et demokratisk valg.

Mest bekymrende var den manglende registrering af vælgere. Ved fristens udløb 15. august havde under halvdelen af de stemmeberettigede indskrevet sig. Valgets legitimitet var truet. Fristen for vælgerregistrering blev udskudt to gange. Vælgere, som indgik i det nationale id-register, fik mulighed for at registrere sig på særlige valgsteder på selve valgdagen.

Det skabte naturligvis forvirring. Men trods det forløb valgdagen roligt. Valgstederne åbnede planmæssigt, de fleste valgtilfordnede mødte frem, partierne (mest Ennahdha) sendte observatører.

Stemmesedlen, som først blev offentligt tilgængelig dagen før valgdagen, skabte forvirring blandt vælgerne med dens mange lister og gnidrede layout. To af kandidatlisternes indgav klager over, at deres logoer var forvandlet til uigenkendelighed af valgkommissionen.

På flere af valgstederne røg valgopgørelserne ved en fejl ned i de genforseglede urner med de optalte stemmesedler, som blev sendt til opbevaring på en kaserne. Sammen med nogle regnefejl skabte det usikkerhed om processens gennemsigtighed, og sammentællingen blev forsinket.

Efter dage med regnskyl kørte vi tilbage til hovedstaden gennem et solbeskinnet landskab, hvor flokke af offerlam blev drevet langs vejen. Det var Eid, en islamisk højtid. Hverdagen havde taget over. Ni måneder efter revolutionen havde Tunesien barslet med sit demokrati. Alle skønhedspletter til trods havde det overlevet fødslen! Det skal nu finde sine ben i en balanceakt i en broget valgt forsamling. ■

Foto: Privat

Niels Boel på arbejde som valgobservatør i Tunesien. Han er journalist og leder af mediebureauet VFFilm og har også været langtidsobservatør for EU i Guinea Conakry, Peru og Tunesien.

VALGET, SOM VILLE VÆRE EKSEMPLARISK

Overgangsregeringen gik langt for at sikre et retfærdigt valg, da Tunesien som det første land i den revolutionsramte arabiske verden gik til valg.

Af: Niels Boel

Den arabiske revolutionsbølge startede i Tunesien ved årsskiftet. Da Tunesien i oktober som det første land i regionen efter revolutionen gik til valg, blev det derfor set som en lakmusprøve på de arabiske revolutioners mulighed for at slå demokratiske rødder.

Diktatoren Ben Alis flugt 14. januar og den efterfølgende opløsning af det statsbærende parti RCD (Demokratisk Forfatnings Union) gav gode betingelser for et retfærdigt valg. Tidligere ledende ansvarlige i RCD måtte ikke stille op til valget til den grundlovgivende forsamling. Ej heller medlemmer af overgangsregeringen.

Flere tiltag gik uhørt langt for at sikre et retfærdigt valg, selvom det undertiden blev ved de gode intentioner. Hver anden på kandidatlisterne skulle f.eks. være kvinde. Men kredsopdelingen og det store antal lister i hver kreds betød, at hvert parti eller liste højst kunne gøre sig forhåbninger om at få valgt det første navn på kandidatlisten – og det var som regel en mand!

Særligt vidtgående var mediebestemmelserne. Alle partier skulle have præcis samme opmærksomhed i medierne. Hvert af de 1.517 opstillede partier og uafhængige kandidatlistes havde ret til et tre minutters reklameindslag på statsligt tv i valgkampperioden. Rækkefølgen bestemtes ved lodtrækning. Reglen om fairness indebar f.eks., at Ennahdha, som endte med at få 41 pct.

af stemmerne, skulle tildeles samme plads i medierne som f.eks. en obskur uafhængig liste. Et prisværdigt initiativ, som dog stred mod væsentlighedskriteriet og vælgerens ret til at blive informeret. Når mange partier f.eks. angreb Ennahdha, var medierne afskåret fra at følge op, for ikke at give et enkelt parti for megen omtale.

Bestemmelsen blev omgået af den uafhængige liste Al-Aridha Chaabiya, hvis leder, Hechmi Hamdi, har sin egen tv-kanal, der sender fra Storbritannien og derfor ikke omfattes af tunesisk lovgivning. Al-Aridha vandt hele 26 pladser i forsamlingen og blev herved det tredjestørste parti, selvom Hamdi end ikke satte foden på tunesisk jord under hele valgkampen.

Finansiering fra udenlandske eller ukendte kilder var forbudt. Man måtte selv skaffe støttemidler, men de måtte højst udgøre det dobbelte af den statslige parti-støtte. Et parti eller en uafhængig liste, som overskred finansieringsloftet i en valgkreds, kunne få annulleret sine mandater i kredsen. Dette var det mest radikale tiltag i den tunesiske lovgivning. Da Al-Aridha fik annulleret otte mandater i seks valgkredse på grund af ulovlig finansiering, udbrød der ganske forudsigeligt optøjer i partiets højborg Sidi Bouzid. Demonstranter gik til angreb på rådhus, domstol og Ennahdhas partikontor. Efterfølgende besluttede den administrative domstol at ophæve annulleringen.

Roligt valg

Også andre uregelmæssigheder slap for konsekvenser. Valgkampen var præget af stor, undertiden apati. Da den private tv-station Nessma viste den kontroversielle tegnefilm Persepolis, som afbilder Gud, afstedkom det demonstrationer af yderliggående religiøse. Men kun i hovedstaden blev demonstrationerne voldelige. Herefter blev det til en klagesag ved en domstol.

Valgets største modstander var sofavælgere. Kun 52 pct. af de stemmeberettigede deltog i valget. Meget tyder på, at det enorme antal af opstillede lister, den fade valgkamp og valgets noget tekniske emne – en grundlovgivende forsamling, som dog også skal vælge en præsident – har afholdt mange vælgere fra at stemme.

Først og fremmest eksisterer der en voldsom desillusion i befolkningen, specielt blandt de unge, som havde været bannerførere i revolutionen. Den økonomiske situation med voldsom arbejdsløshed, som udløste oprøret mod Ben Alis diktatur, er kun blevet værre. Urolighederne har skræmt turisterne væk. Eksporten til det borgerkrigshægede naboland Libyen er styrtet. I de første måneder i år skrumpede økonomien efter en årrække med vækst på 4-5 pct.

Tunesernes hovedbrud bliver at få en regering ud af det kludetæppe af partier, der er indvalgt. De kan glæde sig over, at deres stridigheder afgøres i et parlament og af domstole og ikke som i andre af regionens lande i gader eller skyttegrave. ■

Faktaboks

EU's valgmission til valget af den grundlovgivende forsamling d. 23. oktober i Tunesien omfattede 180 observatører, heraf 57 langtidsvalgobservatører. Missionen blev ledet af Michael Gahler, tysk, kristeligdemokratisk Europaparlamentsmedlem. Det islamiske parti Ennahdha fik 89 mandater ud af forsamlingens 217 mod 29 mandater til dens nærmeste konkurrent. 1.517 partier og uafhængige lister opstillede i 33 valgkredse, hvoraf seks valgkredse for migranter i udlandet.

SIDSTE NUMMER AF IHB NYT

Ja, dette er sidste nummer af IHBnyt. Nyhedsbrevet vil fortsat udkomme, men det skifter fremover navn, fordi den længe ventede opdeling af det kendte IHB nu er i fuld gang.

Der oprettes et separat Freds- og Stabiliseringsberedskab (FSB), og tilbage under IHB bliver de humanitære beredskaber under Dansk Røde Kors, Dansk Flygtningehjælp og Læger Uden Grænser.

Detaljerne i opdelingen blev fastlagt samtidig med, at IHBnyt gik i trykken. Læs mere på um.dk og i næste nummer af dette nyhedsbrev, der altså skal have nyt navn.

LEDSAGER ELLER OBSERVATØR?

Annelise Grinsted er garvet valgobservatør, men styret i Nicaragua ville kun have 'valgledsagere'.

Af: Annelise Grinsted

To forhold var genstand for særlig ophidset diskussion op til valget i Nicaragua den 6. november. Det ene var, at den nicaraguanske valginstitution i en ny forordning i midten af august i år slog fast, at Nicaragua ikke ville acceptere traditionel valgobservation, kun 'valgledsagelse'. Det andet var, om præsident Daniel Ortega stillede op imod grundlovens bogstav og ånd.

Forordningen om valgledsagelse, der bl.a. fastslår, at 'valgledsagerne' skal følge ruter, der på forhånd er angivet af valginstitutionen, kom ikke overraskende, idet præsident Ortega måneder forinden havde tilkendegivet, at han ikke ønskede internationale observatører. "De nationale kræfter, der deltager i valget, er de bedste garanter for et demokratisk valg," lød hans argument.

Men det gav anledning til en del diskussion, og bl.a. Carter Centret i USA valgte ikke at søge officiel akkreditering som 'valgledsagere', men sendte i stedet en lille gruppe eksperter for at danne sig et indtryk af valgets forløb. Til gengæld accepterede både Organisationen af Amerikanske Stater og EU betingelserne for at deltage på baggrund af et fælles memorandum mellem EU's ambassadør i Nicaragua, Mendel Goldstein, og den nationale valginstitution fra september, hvor der tales om 'valgledsagelse/observation', og hvor det fremgår, at observatørerne kan bevæge sig frit i landet, kan besøge alle interesserede parter i valget på alle niveauer og

kan komme ind på alle valgsteder, computercentre, etc.

Fra Danmark deltog to IHB'ere som langtids- og to som korttidsobservatører. Men hvordan var det så at være observatør?

Uproblematisk var det i hvert fald ikke – heller ikke for de nationale observatører. Kun de organisationer, der på forhånd havde tilkendegivet sympati for den siddende regering, blev godkendt, og dermed blev mange af de nationale aktører, Ortega på forhånd havde talt så varmt om, udelukket.

Personligt blev jeg smidt ud af et valgsted, og kun efter en samtale med det kommunale valgråd i den kommune, vi havde valgt at observere i, fik vi 'fri' adgang til valgstederne. Og jeg var ikke den eneste observatør, der havde den oplevelse.

Vores korttidsobservatører, der opholdt sig i en nabokommune, blev nægtet adgang til stemmeoptællingen ved tre valgsteder og hos det kommunale valgråd, hvor resultaterne fra alle kommunens valgsteder skulle tælles sammen.

Det er et åbent spørgsmål, om afvisningerne skyldtes uvidenhed i de nederste lag af valghierarkiet, eller om Ortegas første udmeldinger om observatører simpelthen smittede hele valgsystemet, der generelt var styret med hård hånd fra regeringens side.

Efter at EU-missionen præsenterede sin foreløbige rapport med flere kritiske bemærkninger to dage efter valget, blev den i forvejen anspændte stemning omkring valgobservatørerne endnu mere anspændt. Medlemmer af det regerende parti nægtede at tale med os, og jeg blev personligt anklaget af et parlamentsmedlem for at stå i ledtog med oppositionspartierne, da vi observerede i departementets valgråd i dagene efter valget.

Ortega og grundloven

Daniel Ortegas genopstilling til præsidentvalget rejste også kritik, for ifølge Nicaraguas

grundlov kan ingen stille op som præsident til to på hinanden følgende valg og heller ikke mere end to gange i alt.

Ortega blev valgt som præsident første gang i 1985, anden gang i 2006, begge gange for Sandinistpartiet, og han skulle altså ikke kunne genopstille. Men i 2009 erklærede de seks sandinist-medlemmer af højesterets særlige grundlovsdomstol overraskende, at grundlovens bestemmelse ikke kunne anvendes på Ortega. De henviste til en paragraf 21 i Menneskerettighedserklæringen af 1948, som siger:

"1. Enhver har ret til at deltage i sit lands styre enten direkte eller gennem frit valgte repræsentanter. 2. Enhver har ret til lige adgang til offentlige embeder og hverv i sit land. 3. Folkets vilje skal være grundlaget for regeringens myndighed; denne vilje skal tilkendes gennem periodiske og virkelige valg med almindelig og lige valgret og skal udøves gennem hemmelig afstemning eller tilsvarende frie afstemningsmåder."

Ortega kunne derfor genopstille. Han lå i meningsmålingerne op til valget til at vinde, og han vandt stort med hele 62,49 pct., men det må konstateres, at det ikke skete ved helt rent trav. Europaparlamentariker og EU-valgmissionens chef, Luis Yañez, udtalte umiddelbart efter valget, at det er vanskeligt at forstå svindlen, fordi Ortega formodentlig ville have vundet under alle omstændigheder.

Sagen er imidlertid ikke helt slut. Det største oppositionsparti, Partido Liberal Independiente (PLI), der fik 31 pct. af stemmerne, har meddelt, at de indklager Ortega for den Interamerikanske Menneskerettighedsdomstol for valgsvindel. Hertil kommer, at han i oktober sidste år også blev indklaget for at opstille imod grundlovens bogstav og ånd. ■

NY IHB-CHEF PÅ TIPH-VISIT

Rasmus Klitgaard (33) er ny IHB-chef hos NIRAS. Han erstatter Karen Soboleosky, der har siddet på posten siden 2008, hvor NIRAS overtog administrationen af IHB, da den blev udliciteret fra Udenrigsministeriet. Karen Soboleosky forlod 1. november NIRAS til fordel for et nyt job på Danmarks Tekniske Universitet.

Den nye IHB-chef er godt rustet til posten. Han er cand.scient.pol. fra Københavns Universitet med speciale i Internationale Relationer og Konfliktstudier, og han har arbejdet med udvikling og humanitære programmer i en række lande, både før og efter han kom til NIRAS i 2009.

IHB-verdenen er ikke helt ny for Rasmus Klitgaard. I slutningen af september besøgte han sammen med to andre af NIRAS' IHB-folk TIPH-missionen i Hebron på Vestbredden, Palæstina. Formålet med rejsen var at lære missionens mål, miljø og medlemmer bedre at kende og få et indblik i deres daglige udfordringer.

“Vi blev mødt med stor gæstfrihed og engagement og var bl.a. med på patrulje i Hebrons omstridte bymidte, som på mange måder symboliserer den bredere israelsk-palæstinensiske konflikt og nogle af de helt centrale udfordringer i forhold til en eventuel bæredygtig fredsaftale. F.eks. den skarpe fysiske adskillelse mellem de relativt få bosætttere og hundredtusindvis af palæstinensere. Vi havde mange gode diskussioner med vores udsendte medarbejdere om konflikten, missionens mandat og formål, og IHB'erne yder efter vores bedste overbevisning et fantastisk arbejde under ofte vanskelige forhold,” siger Rasmus Klitgaard.

Der er sket endnu en udskiftning på NIRAS' IHB-hold: Anna Cecilie Varnild-Jørgensen er gået på barselsorlov, og hendes funktioner er overtaget af Inge Schou, der er socialantropolog fra Århus Universitet (1990) og har arbejdet hos NIRAS siden 2002. ■

Den nye IHB-chef hos NIRAS, Rasmus Klitgaard, på besøg hos TIPH-missionen i Hebron på Vestbredden i september, 2011. ▶

IHBnyt, nr. 4, november 2011

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

Redaktion

Jesper Heldgaard
jheldgaard@gmail.com
Lars Bo Møller (ansv.)
Layout: KP2 as
Tryk: Scanprint as

ISBN: 978-87-7087-486-1
978-87-7087-487-8 (web)

Abonnement og udsendelse

Schultz Distribution
Tlf.: +45 43 22 73 00
Schultz@schultz-grafisk.dk
www.danida-publikationer.dk

Artikler i IHBnyt er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter

Meddelelser

Så rekrutterer IHB igen

Efter at der i en periode har været lukket for optagelse af nye IHB'ere, gik rekrutteringen i gang igen 1. september, nu med målrettet fokus på at optage IHB'ere, der kan indsættes til krisestyring i postkonfliktområder. 30 har søgt, og foreløbig er syv nye optaget.

Som et led i det øgede fokus på krisestyring er grundkurset for IHB'ere og de kommende FSB'ere (Freds- og Stabiliseringsberedskabet) nu også delt i to med fokus på henholdsvis valg og krisestyring. Det første grundkursus i krisestyring blev holdt i oktober og viste, at opdelingen fungerer godt. Næste grundkursus for valgobservatører foregår i februar, 2012.

Ny database kører

I forbindelse med overgangen til den nye IHB/FSB-database i eftersommeren skulle

alle IHB'ere opdatere deres profiler, og det har langt de fleste gjort, men nogle har ikke gjort det trods adskillige påmindelser, og de er nu slettet. Det betyder, at der nu er ca. 400 IHB'ere i databasen.

Udsendelser

Der er fra december udsendt en IHB'er til EUPOL's politimission i **Palæstina**, EU COPPS. Der er fortsat to IHB'ere i **Afghanistan** og ligeledes to i **Irak**.

Der er nu fem IHB'ere med EULEX-missionen i **Kosovo** og seks IHB'ere i Temporary International Presence in the City of **Hebron** (TIPH).

Der er fortsat en IHB'er i **Bruxelles** for at arbejde med missioner under EU's Fælles Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESDP), og en IHB'er er udsendt som beskyttelsesofficer

ved **UNRWA**, United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East.

Valgobservationer

EU-valgmmissioner

Nicaragua: To lto'er og to kto'er til valget 6. november.

DR Congo: En lto og to kto'er til valget 28. november.

OSCE-valgmmissioner

Rusland: Tre langtidsobservatører (lto'er) og fire korttidsobservatører (kto'er) til valget 4. december.

Kroatien: En lto til valget 4. december.

Foto: Privat

